

Jan W.J. Burgers, *The Lute in the Dutch Golden Age: Musical Culture in the Netherlands 1580-1670* (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2013, 262 pp., ISBN 978 90 8964 552 4).

Het gebeurt niet regelmatig dat een Nederlandse studie verschijnt die gewijd is aan één enkel muziekinstrument en de plaats daarvan in de geschiedenis van Nederland. Sterker: dergelijk studies zijn uiterst zeldzaam. Tot de vroegste voorbeelden op dit gebied behoort de studie van André Lehr, *Van paardebel tot speelklok. De geschiedenis van de klokgietkunst in de Lage Landen* (Zaltbommel 1971); daarnaast beschikken we onder meer over een aanzienlijk aantal monografieën met betrekking tot Nederlandse orgels en orgelbouwers, een als proefschrift ontstane studie gewijd aan *Trompetters en tamboers in de Zeeuwse zeevaart ten tijde van de Republiek* van Ralph Henssen (Wijlre 2011), alsmede over de inmiddels al weer twintig jaar geleden verschenen, zeer informatieve en prachtig uitgegeven catalogus *The Hoogsteder Exhibition of Music & Painting in the Golden Age*, Edwin Buijsen en Louis Peter Grijp (eds.) (Den Haag, Zwolle 1994). Deze laatstgenoemde publicatie geeft een boeiende indruk van het Hollandse muziekleven in de zeventiende eeuw, waarbij mede via afgebeelde schilderijen ook de luit aan bod komt. Dat nu, twintig jaar later, een studie is verschenen die geheel aan de luit is gewijd, is een buitengewoon welkome aanvulling op de bestaande literatuur, waarmee een duidelijke leemte wordt opgevuld die al jarenlang bestond. Het verschijnen van deze studie getuigt tevens eens te meer van het feit hoezeer het onderzoek naar de geschiedenis van de Nederlandse muziekcultuur in de afgelopen decennia een enorme vlucht heeft genomen, wanneer men zich realiseert dat ruim dertig jaar geleden nog het uiterst bescheiden boekje van D.J. Balfourt, *Het muziekleven in Nederland in de 17de en 18de eeuw* als tweede herziene druk ('s-Gravenhage 1981), verzorgd door Rudolf Rasch, verscheen.

De studie van Jan Burgers – in het Engels vertaald door Helene Reid en Susan Pond, namen die in het colofon ontbreken maar in een erratumtekst worden vermeld – telt de volgende negen hoofdstukken: 1. The Lute and its Music in Euope; 2. Prelude: The Lute in the Netherlands before 1600; 3. Music in the Dutch Republic; 4. Lutenists of the Golden Age, c. 1580-1670; 5. A Lutenist of Standing: Constantijn Huygens; 6. Lute Music; 7. Infrastructure: Lute Building and the Lute Trade; 8. The Lute in the Arts of the Golden Age; 9. Postlude: The Lute in the Dutch Republic, 1670-1800. Daarnaast treft de lezer aan wat deze zou verwachten: een Preface, Summary and Conclusion, alsmede een overzicht

van gebruikte bronnen, bibliografie, en indices met persoonsnamen, plaatsen, en overgeleverde luitboeken en manuscripten zoals deze in de hoofdtekst van het boek worden vermeld. Elk hoofdstuk kent een verdere onderverdeling, waarin – een enkele uitzondering daargelaten – doorgaans in kleine secties van één tot vijf pagina's nader op specifieke personen, instrumenten, luitboeken et cetera wordt ingegaan. De doelstelling van de auteur wordt in diens Preface (7) vermeld: 'This book wishes to present, for the first time, a study of the position of the lute in what is called the Golden Age in the Netherlands. All aspects of the instrument will be discussed', daarbij doelend op musici, de muziek zelf, luitbouwers- en handelaars, maar ook op de rol van de luit in de kunsten, waarmee Burgers een bijdrage aan de cultuurgeschiedenis van de Republiek wil leveren en meer licht op het muziekleven tijdens de Gouden Eeuw wil werpen. Met specialisten als Eddy de Jongh en Simon de Groot, die hem – naast anderen – met kritisch commentaar terzijde stonden, wist Burgers zich verzekerd van zeer deskundig gezelschap. De studie is gelardeerd met allerhande afbeeldingen, variërend van beschrijvingen, notenvoorbeelden en gravures in zwart-wit tot 36 oogstrelende afbeeldingen in full colour (op pagina's in het midden van het boek die niet genummerd zijn, zodat de totale omvang daarvan de 262 pagina's overtreft), hoofdzakelijk van (details van) schilderijen.

Gezegd moet worden dat Burgers in het bereiken van zijn doelstelling ruimschoots is geslaagd. Op alle door hem genoemde gebieden voorziet hij de lezer in ruime mate van informatie, waarbij hij in de benadering van het instrument vanuit diverse invalshoeken en disciplines een zodanig uitvoerig beeld schetst dat elke in de luit geïnteresseerde lezer gelegenheid zal vinden, aan de hand van dit boek zijn of haar blik te verbreden. Niet zelden komt de auteur tot verrassende vaststellingen, zoals het feit dat de notatie in Adriaen Valerius' *Nederlandtsche Gedenck-clanck* (Haarlem 1626) en Joachim van den Hove's *Florida* (Utrecht 1601) in hetzelfde notenbeeld blijken te zijn gezet (140). Deze en andere vaststellingen bieden perspectieven voor verder onderzoek naar onderlinge relaties tussen componisten en graveurs, die ook naar het buitenland leiden. De studie is interessant voor diverse doelgroepen, onder wie musicologen, historici, kunsthistorici en musici. De Bibliography maakt een geactualiseerde indruk. Eigenlijk is er maar één aspect dat ik aan deze studie betreur, en dat is het feit dat van een systeem van voet- of eindnoten is afgezien. Weliswaar wordt in de sectie Sources used (227-233) per hoofdstuk vermeld welke bronnen daarvoor zijn gebruikt, maar ter wille van een vlotte wetenschappelijke toepassing van dit boek, waarbij de lezer die bijvoorbeeld graag zaken wil controleren en/of verder uitwerken direct wordt geïnformeerd waar de auteur zijn kennis vandaan heeft gehaald, zou de toepassing van een nauwkeurige annotatie via een notensysteem mijns inziens de voorkeur hebben verdiend.

Ietwat bevreemdend werkt de opmerking waarmee de tekst begint die op de achterzijde van het boek is afgedrukt: 'The role of the lute in the 17th-century Dutch Republic can be compared to that of the piano in the 19th century'. Hoewel op zichzelf niet geheel onjuist, wordt de luit iets verderop beschreven als 'mainly the instrument of

the social elite, the aristocracy and prosperous burghers'. Aangezien de piano in de negentiende eeuw juist al spoedig in meer lagen van de bevolking een plaats vond, zou een vergelijking met het klavecimbel in de achttiende eeuw, waarop dezelfde, voornoemde omschrijving van toepassing is als op de luit, wellicht meer voor de hand hebben gelegen.

Vermoedelijk heeft de uitgever hier eerder gedacht aan het spreken tot de verbeelding van een groot lezerspubliek dan aan de meest voor de hand liggende vergelijking. Over de inhoud van dit fraaie boek wat mij betreft overigens niets dan lof. Het valt zeer te hopen dat deze publicatie aanleiding mag geven tot meer studies gewijd aan muziekinstrumenten en hun plaats in de geschiedenis van Nederland.

Albert Clement, Universiteit Utrecht / University College Roosevelt